

ความตั้งใจปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นอกเหนือจากภาษีเงินได้
จากการจ้างแรงงาน กรณีศึกษาพนักงานไอที
The Intention to Comply with Personal Income Tax Obligations Beyond
Employment Income: A Case Study of IT Employees

วรัญพงศ์ บุญศิริธรรมชัย
Waranpong Boonsiritomachai

Article History
Receive: May 19, 2025
Revised: August 22, 2025
Accepted: August 25, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเสียภาษีของบุคคลธรรมดาที่มีรายได้จากแหล่งอื่นนอกเหนือจากเงินได้เนื่องจากการจ้างแรงงาน และเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการเสียภาษีของบุคคลธรรมดา โดยเฉพาะในกรณีของเงินได้ประเภทอื่นตามที่กฎหมายกำหนดนอกเหนือจากเงินได้เนื่องจากการจ้างแรงงาน ในกลุ่มพนักงานไอที วิธีดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยมีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ทำงานด้านไอที โดยครอบคลุมผู้ที่มีรายได้ถึงเกณฑ์ที่ต้องยื่นภาษีและเคยเสียภาษีเงินได้มาก่อน จำนวน 412 คน ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีโดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยรายการที่อยู่ในระดับสูงที่สุดคือการยื่นแบบภายในเวลาที่กำหนด ตามด้วยความสามารถในการแสดงหลักฐานประกอบเมื่อถูกเรียก 2) ปัจจัยด้านบรรทัดฐานของสังคม ศีลธรรม และทัศนคติต่อการหลีกเลี่ยงภาษี มีผลต่อความตั้งใจปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ขณะที่การรับรู้และการควบคุม และปัจจัยการรับรู้ประสิทธิผลของระบบภาษีไม่มีผลต่อความตั้งใจปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

คำสำคัญ : พฤติกรรมผู้เสียภาษี; พนักงานไอที; ความตั้งใจต่อการเสียภาษี; ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา; บรรทัดฐานสังคม

ABSTRACT

This study aims to examine the tax compliance behavior of individual taxpayers who earn income sources other than employment and to investigate the factors influencing their intention to comply with tax obligations, particularly in cases involving income types beyond wages and salaries, as defined by law among information technology (IT) employees. The research employed a quantitative approach, using a questionnaire as the primary data collection instrument. The sample consisted of 412 IT employees whose income met the legal threshold for tax filing and who had prior experience in filing personal income tax returns. Data were analyzed using descriptive statistics and multiple regression analysis to test the research hypotheses. The results revealed that 1) overall tax compliance behavior was at a high level, with the highest-rated aspects being filing tax returns within the required timeframe, followed by the ability to provide supporting documents upon request; and 2) social norms, moral obligation, and attitudes toward tax evasion exerted a statistically significant influence on the intention to comply with personal income tax law at the 0.01 level. Conversely, perceived behavioral control and perceptions of the effectiveness of the tax system did not exhibit a significant impact on such compliance intentions.

Keywords : Taxpayer Behavior; IT Employees; Tax Compliance Intention; Personal Income Tax; Social Norm

บทนำ

สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ (Public Debt Management Office, 2024) รายงานว่าในปีงบประมาณ พ.ศ.2567 กระทรวงการคลังมีรายได้รวมทั้งสิ้น 2,791,721 ล้านบาท ขณะที่รายจ่ายรวม 3,542,397 ล้านบาท ส่งผลให้เกิดงบประมาณขาดดุลจำนวน 750,676 ล้านบาท นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมีหนี้สาธารณะคงค้างอยู่ที่ประมาณ 11.7 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 61.5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) รายได้ของรัฐบาลส่วนใหญ่มีที่มาจากภาษีเงินได้ โดยเฉพาะจากกรมสรรพากร ซึ่งในปี พ.ศ.2564 สามารถจัดเก็บภาษีได้รวมทั้งสิ้น 1,875,759 ล้านบาท แบ่งเป็นภาษีเงินได้นิติบุคคล 625,382.19 ล้านบาท ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา 334,112.98 ล้านบาท ภาษีมูลค่าเพิ่ม 793,243.11 ล้านบาท และภาษีประเภทอื่นๆ อีก 122,262.57 ล้านบาท จากข้อมูลของกรมสรรพากร (The Revenue Department, 2022) ประเทศไทยมีประชากรราว 66 ล้านคน แต่มีผู้นับแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพียงประมาณ 10.8 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 27.2 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างในการจัดเก็บภาษีจากประชาชนบางกลุ่ม จุดมุ่งหมายหลักของการจัดเก็บภาษีคือเพื่อให้รัฐมีรายได้เพียงพอต่อการรองรับรายจ่าย รวมถึงเพื่อใช้เป็นกลไกในการกระจายรายได้ สร้างความเป็นธรรม และส่งเสริมเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีพื้นฐานจากแนวคิดเงินได้พึงประเมิน ซึ่งหมายถึงรายได้ ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ใดๆ ที่ต้องนำมาคำนวณภาษีตามที่กฎหมายกำหนด โดยประมวลรัษฎากรกำหนดไว้ทั้งหมด 8 ประเภท โดยประเภทที่ 1 ได้แก่เงินได้จากการจ้างแรงงาน เช่น เงินเดือน ค่าจ้าง เบี้ยเลี้ยง และโบนัส ส่วนประเภทอื่นๆ เช่น รายได้จากค่าบริการ (ประเภทที่ 2) ค่าลิขสิทธิ์และดอกเบี้ย (ประเภทที่ 4) รายได้จากการให้เช่าสังหาริมทรัพย์ (ประเภทที่ 5) หรือเงินรางวัล (ประเภทที่ 8) ต่างก็อยู่ในขอบเขตที่ต้องนำมาคำนวณภาษีเช่นกัน จากผลการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิรูปภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและการกระจายรายได้ของผู้มีเงินได้พึงประเมินของ จากรายงานของเว็บไซต์ Money Buffalo (2024) พบว่ารายได้ของผู้เสียภาษีส่วนใหญ่ หรือประมาณร้อยละ 79 มาจากการจ้างงาน ซึ่งเป็นเงินได้ประเภทที่ 1 ส่วนรายได้จากประเภทอื่นๆ คิดเป็นสัดส่วนที่น้อยกว่าร้อยละ 21 ของฐานผู้เสียภาษีทั้งหมด ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความจำกัดของระบบภาษีในการเข้าถึงรายได้ประเภทอื่นที่อาจมีการหลีกเลี่ยงหรือหลุดพ้นจากระบบการจัดเก็บภาษี แม้จะมีกฎหมายกำหนดบทลงโทษในกรณีไม่ยื่นภาษีหรือยื่นภาษีต่ำกว่าความเป็นจริง เช่น การชำระเงินเพิ่ม และเบี้ยปรับ 1-2 เท่าของภาษีที่ขาด รวมถึงโทษจำคุกในกรณีจงใจหลีกเลี่ยง (The Revenue Department, 2025) จากการสังเกตข้อมูลที่เผยแพร่ในสื่อสังคมออนไลน์ พบว่าประชาชนจำนวนไม่น้อยยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับเงินได้ประเภทอื่นๆ ที่ต้องยื่นภาษีว่าต้องนำรายได้ประเภทไหนมาขึ้นรวมในแบบแสดงรายการภาษีประจำปี (Siam Commercial Bank, 2023) หรือแม้แต่รายได้จากการเช่าสังหาริมทรัพย์ เช่น บ้าน อาคาร หรือโรงงาน ผู้ให้เช่ามีหน้าที่ต้องนำรายได้นี้มาคำนวณและยื่นภาษีเช่นเดียวกับรายได้ประเภทอื่น อย่างไรก็ตาม

ประเด็นนี้ยังคงเป็นข้อสงสัยในหมู่ประชาชน ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการให้ความรู้เรื่องภาษีเงินได้ในหมู่ผู้มีรายได้หลากหลายรูปแบบ เพื่อให้ระบบภาษีมีประสิทธิภาพ ครอบคลุม และเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น (Post Today, 2024)

หนึ่งในปัญหาสำคัญที่รัฐบาลของหลายประเทศทั่วโลกต้องเผชิญ คือ ความล้มเหลวในการจัดเก็บภาษีให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากรายได้ภาษีถือเป็นแหล่งรายได้หลักของภาครัฐในหลายประเทศ สาเหตุสำคัญประการหนึ่งของปัญหาดังกล่าวเกิดจากการหลบเลี่ยงภาษีของทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล โดยอาศัยช่องโหว่ทางกฎหมายเพื่อชำระภาษีในอัตราที่ต่ำลงหรือหลีกเลี่ยงไม่ต้องชำระภาษีเลย (Ozili, 2020) การหลบเลี่ยงภาษีจึงกลายเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน เนื่องจากก่อให้เกิดผลกระทบโดยตรงต่อรายได้ของรัฐ ทั้งยังสะท้อนถึงปัญหาในด้านความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการเสียภาษีที่ผ่านมา งานวิจัยส่วนใหญ่มักมุ่งเน้นศึกษาประเด็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ และความพึงพอใจต่อระบบภาษีอากร อย่างไรก็ตามเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับพฤติกรรม การเสียภาษีของบุคคลธรรมดา การศึกษาครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการเสียภาษีของบุคคลธรรมดา โดยมุ่งเน้นศึกษาพฤติกรรมในกลุ่มผู้มีรายได้จากแหล่งอื่นที่ไม่ใช่การจ้างแรงงานโดยตรง โดยเฉพาะกลุ่มพนักงานในอุตสาหกรรม ไอที โดยงานวิจัยครั้งนี้ได้นำข้อมูล แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการกำหนดกรอบการศึกษา รวมถึงพัฒนาเครื่องมือวิจัยในรูปแบบของแบบสอบถาม เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมและการเสียภาษีอย่างเป็นระบบ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเสียภาษีของบุคคลธรรมดาที่มีรายได้จากแหล่งอื่นนอกเหนือจากเงินได้เนื่องจากการจ้างแรงงาน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการเสียภาษีของบุคคลธรรมดา โดยเฉพาะในกรณีของเงินได้ประเภทอื่นตามที่กฎหมายกำหนด นอกเหนือจากเงินได้เนื่องจากการจ้างแรงงาน ในกลุ่มพนักงานไอที

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ความตั้งใจปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นอกเหนือจากภาษีเงินได้จากการจ้างแรงงาน กรณีศึกษาพนักงานไอที ผู้วิจัยได้เสนอสาระสำคัญของแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วย 1) ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงความคิด 2) ทศนคติต่อการหลีกเลี่ยงภาษี 3) บรรทัดฐานของสังคม 4) การรับรู้และการควบคุม 5) ศีลธรรม และ 6) การรับรู้ประสิทธิผลของระบบภาษี ดังนี้

ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงความคิด

ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงความคิด (Cognitive Learning Theory) ถูกอธิบายว่าเป็นการเรียนรู้ของมนุษย์ไม่ได้เกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายนอกเพียงอย่างเดียว แต่เป็นกระบวนการภายในที่ประกอบด้วยการรับรู้ การคิดวิเคราะห์ การตีความ และการประมวลผลข้อมูล ซึ่งล้วนมีบทบาทในการกำหนดพฤติกรรมและการตัดสินใจของบุคคล (Schunk, 2012 ; Raharjo et al., 2024) บุคคลจึงเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง การสังเกต การใช้เหตุผล และการประเมินข้อมูลที่ได้รับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่ต้องเลือกปฏิบัติใดๆ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจะเป็นผลจากการไตร่ตรองและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล โดยอาศัยความรู้ ความเข้าใจ และค่านิยมที่สะสมมาเป็นพื้นฐานในการเลือกกระทำ (Bandura, 1986)

เมื่อพิจารณาในบริบทของพฤติกรรมการเสียภาษี ทฤษฎีนี้ช่วยอธิบายในมุมมองจิตวิทยาสังคมเข้าร่วมกับพฤติกรรมการเงินได้ว่า ความตั้งใจในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีของบุคคลหนึ่งๆ ขึ้นอยู่กับสิ่งที่เขาได้เรียนรู้เกี่ยวกับระบบภาษี ผลดีของการปฏิบัติตาม และผลเสียจากการหลีกเลี่ยงภาษี หากบุคคลได้รับข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับหน้าที่ของพลเมือง ความโปร่งใสของระบบ และบทบาทของภาษีในการพัฒนาสังคม ย่อมมีแนวโน้มที่จะมีเจตคติเชิงบวกต่อการเสียภาษีมากขึ้น ในทำนองเดียวกัน หากเห็นตัวอย่างจากคนรอบข้างหรือบุคคลที่ตนให้ความเคารพซึ่งปฏิบัติตามกฎหมายภาษี ก็จะทำให้เกิดการเรียนรู้ผ่านการสังเกต ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงความเชื่อและพฤติกรรมของตนได้เช่นกัน งานวิจัยของ Hassan et al. (2022) แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับความรู้ทางภาษี มีทัศนคติที่เปลี่ยนไปในทางที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงภาษี และยอมรับการเสียภาษีในฐานะความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Kurniawan (2020) ที่ชี้ว่า บุคคลสามารถเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ๆ ผ่านการรับรู้ผลของการกระทำ ทั้งจากตนเองและผู้อื่น นอกจากนี้ Scarpa & Signori (2023) ยังเสนอว่าการสื่อสารข้อมูลด้านภาษีที่มีประสิทธิภาพสามารถเพิ่มการปฏิบัติตามภาษีโดยสมัครใจได้อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ความรู้และความเข้าใจที่ได้จากการเรียนรู้มีอิทธิพลอย่างลึกซึ้งต่อการตัดสินใจในทางจริยธรรม โดยเฉพาะ

ในสังคมที่ให้คุณค่าแก่ความโปร่งใสและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การรับรู้ว่าคุณค่าสังคมมีบรรทัดฐานร่วมในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีจะส่งผลให้บุคคลมีแนวโน้มหลีกเลี่ยงการละเมิดกฎเกณฑ์ และปรับตัวเข้ากับความคาดหวังของสังคมมากยิ่งขึ้น

ทัศนคติต่อการหลีกเลี่ยงภาษี

หนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คือ ทัศนคติของผู้เสียภาษี ทัศนคติหมายถึง สภาวะทางจิตใจที่เกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และมีแนวโน้มว่าบุคคลนั้นจะแสดงพฤติกรรมต่อบุคคลอื่นๆ หรือสิ่งของ ในสถานการณ์ต่างๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง โดยสภาวะทางจิตนี้จะต้องคงอยู่ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง (Kurniawan, 2020) ทฤษฎีการเรียนรู้ความเข้าใจสามารถอธิบายทัศนคติ โดยส่วนของความรู้หรือความเข้าใจของบุคคลที่จำเป็นจะต้องมีการรวมกันของประสบการณ์โดยตรงของทัศนคติที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งกับข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากหลายแหล่งรวมกัน โดยความรู้และผลของการรับรู้ที่เกิดขึ้นปกติจะมาจากความเชื่อ (Belief) ที่ผู้บริโภคมั่นใจต่อสิ่งใดๆ จากคุณลักษณะต่างๆ และพฤติกรรมเฉพาะด้านที่เกิดขึ้นจะนำไปสู่ผลลัพธ์เฉพาะเจาะจงด้วย (Prastika & Trisaningsih, 2023)

เมื่อพิจารณาจะพบว่าทัศนคติที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง บางความหมายจะหมายถึงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริง โดยในบริบทของการเสียภาษี การหลบเลี่ยงภาษีเป็นปัญหาร้ายแรงของสังคม เพราะจะทำให้รัฐบาลขาดเงินในการบริหารและพัฒนาประเทศ เช่น การให้บริการด้านสาธารณสุข ด้านการศึกษา โครงสร้างพื้นฐาน และบริการอื่นๆ แก่สังคม รัฐบาลทั่วโลกก็ประสบกับปัญหานี้เช่นกัน การออกกฎหมายมาควบคุมไม่ให้เกิดการเลี่ยงภาษีเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยาก (Al-Rahamneh & Bidin, 2022) โดยการเลี่ยงภาษีถือว่าการกระทำผิดกฎหมายและขัดต่อบรรทัดฐานทางสังคมที่กำหนดว่าควรจ่ายภาษี รัฐบาลต้องออกบทลงโทษที่รุนแรง เช่น การดำเนินคดีอาญา จะทำให้ผู้ที่มีความคิดอยากหลบเลี่ยงภาษีหลีกเลี่ยงการกระทำนั้น และปฏิบัติตามกฎหมาย จากผลการวิจัยดังกล่าวนำมาซึ่งการกำหนดสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

สมมติฐานที่ 1: ทัศนคติต่อการหลีกเลี่ยงภาษีมีอิทธิพลต่อความตั้งใจปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นอกเหนือจากเงินได้เนื่องจากการจ้างแรงงานในกลุ่มพนักงานไอที

บรรทัดฐานทางสังคม

บรรทัดฐานทางสังคม คือ กฎเกณฑ์และความคาดหวังที่กำหนดแนวทางการปฏิบัติตนในสังคม ทั้งในสิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำ โดยช่วยลดภาระในการตัดสินใจของแต่ละบุคคล และทำหน้าที่ควบคุมพฤติกรรมในระดับต่างๆ อย่างไรก็ตาม หากบรรทัดฐานไม่สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของสังคมได้ ก็อาจสูญเสียอิทธิพลลง งานวิจัยของ Cahyonowati et al. (2022) พบว่า หากบุคคลใกล้ชิดปฏิบัติตามกฎหมายภาษี คนรอบข้างก็มักปฏิบัติตามด้วย ในทางกลับกัน หากไม่ปฏิบัติตาม ก็จะส่งผลลบเช่นเดียวกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความตั้งใจในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีได้รับอิทธิพลจากทั้งบรรทัดฐานทางสังคมและบรรทัดฐานส่วนบุคคล โดยเฉพาะเมื่อเชื่อว่าการเลี่ยงภาษีเป็นเรื่องปกติในสังคมหรือในกลุ่มใกล้ชิด สำหรับในประเทศไทย งานศึกษาของ Nilphan (2020) ที่อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี พบว่า บรรทัดฐานทางสังคม ทัศนคติต่อการชำระภาษี และความสามารถในการชำระภาษี ส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจการชำระภาษีบำรุงท้องที่ของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามอย่างมีนัยสำคัญ โดยบรรทัดฐานทางสังคมส่งผลมากที่สุดในการคิดของการชำระภาษีให้ตรงเวลาของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม แต่อย่างไรก็ตามมีงานวิจัยบางชิ้นที่พบข้อมูลที่ตรงกันข้าม เช่นงานวิจัยของ Sutrisno & Muh (2020) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม บรรทัดฐานทางสังคม และศาสนา กับการหลีกเลี่ยงภาษี แต่กลับไม่พบว่าบรรทัดฐานทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการเลี่ยงภาษี แต่ผลที่น่าสนใจคือความเชื่อทางศาสนามีอิทธิพลในทางลบกับการเลี่ยงภาษีโดยตรง โดยให้เหตุผลว่ายิ่งศาสนาขัดเกลากิจใจคนได้มากเท่าไร บุคคลผู้นั้นก็มีโอกาสที่เสียภาษีถูกต้องตามกฎหมายมากยิ่งขึ้น จากผลการวิจัยดังกล่าวนำมาซึ่งการกำหนดสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

สมมติฐานที่ 2: บรรทัดฐานของสังคมมีอิทธิพลต่อความตั้งใจปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นอกเหนือจากเงินได้เนื่องจากการจ้างแรงงานในกลุ่มพนักงานไอที

การควบคุมพฤติกรรม

การควบคุมพฤติกรรม หมายถึง การรับรู้ถึงความง่ายหรือยากในการดำเนินพฤติกรรมหนึ่งๆ โดยอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อว่าตนสามารถควบคุมปัจจัยที่เอื้อต่อการแสดงพฤติกรรมดังกล่าวได้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความตั้งใจของบุคคลในการแสดงพฤติกรรม โดยทฤษฎีพฤติกรรมที่วางแผนไว้ อธิบายว่า พฤติกรรมของมนุษย์ถูกชี้นำโดยสามปัจจัยหลัก ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับผลของพฤติกรรม ความเชื่อเกี่ยวกับแรงกดดันทางสังคม และ ความเชื่อเกี่ยวกับปัจจัยที่อำนวยความสะดวกของพฤติกรรม (Ajzen, 1991) ในบริบทของภาษีอากร การควบคุมพฤติกรรมมีบทบาทสำคัญ

ต่อการตัดสินใจหลีกเลี่ยงภาษี โดยมีงานวิจัยหลายชิ้นที่สนับสนุนแนวคิดนี้ เช่น Harinurudin et al. (2024) พบว่าเมื่อบุคคลมีโอกาสในการหลีกเลี่ยงภาษีและรู้สึกว่าสามารถดำเนินการได้โดยไม่มีอุปสรรค พวกเขาจะมีแนวโน้มในการหลีกเลี่ยงภาษีมากขึ้น ในขณะที่หากบุคคลรับรู้ว่ามีข้อจำกัดหรือความเสี่ยงสูงในการถูกตรวจสอบ ก็จะลดพฤติกรรมหลีกเลี่ยงภาษีลงตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Owusu et al. (2020) ที่ชี้ให้เห็นว่า การรับรู้ถึงความเสี่ยงจากการถูกตรวจจับและการลงโทษมีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการปฏิบัติตามภาษี นอกจากนี้ Al-Rahamneh & Bidin (2022) ยังสรุปว่า บุคคลที่มีการควบคุมพฤติกรรมในระดับสูง ซึ่งหมายถึงมีความสามารถและโอกาสในการจัดการกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสียภาษีได้ดี กลับมีแรงจูงใจน้อยลงในการชำระภาษี เนื่องจากพวกเขามองเห็นช่องทางหรือวิธีการในการหลีกเลี่ยงภาษีได้มากขึ้น ดังนั้น การส่งเสริมความรับผิดชอบและลดโอกาสในการหลีกเลี่ยงจึงอาจเป็นแนวทางสำคัญในการเพิ่มการปฏิบัติตามภาษีจากผลการวิจัยดังกล่าวนำมาซึ่งการกำหนดสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

สมมติฐานที่ 3: การรับรู้และการควบคุมมีอิทธิพลต่อความตั้งใจปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นอกเหนือจากเงินได้เนื่องจากการจ้างแรงงานในกลุ่มพนักงานไอที

ศีลธรรม

ศีลธรรมเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกระทำของแต่ละคน โดยศีลธรรมของแต่ละบุคคลจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมในการตัดสินใจที่จะแสดงพฤติกรรมนั้นๆ ออกมา (Ajzen, 1991) ศีลธรรมหมายถึงภาวะผูกพันในฐานะกฎจริยธรรมภายในใจของแต่ละบุคคล ซึ่งสะท้อนความเชื่อส่วนบุคคลของพวกเขาเกี่ยวกับความถูกต้องและความผิด โดยพื้นฐานแล้วคนทั่วไปมักจะคิดว่าผู้อื่นจะมีความคิดเห็นกับตนเองอย่างไรหากแสดงพฤติกรรมนั้นออกไป งานวิจัยของ Muller et al. (2021) อธิบายว่าคนทั่วไปมักตัดสินใจบนพื้นฐานของการพิจารณาว่าผู้อื่นจะมองตนเองอย่างไรหากตนแสดงพฤติกรรมนั้นออกมา กล่าวคือ พฤติกรรมต่างๆ จะเกิดขึ้นหากบุคคลเชื่อว่าผู้อื่นจะเห็นด้วยหรือยอมรับ การมีพันธะทางศีลธรรม (Moral Obligation) จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมที่ดีหรือเหมาะสมในบริบทสังคม Sale et al. (2021) ยืนยันว่าการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีได้รับอิทธิพลจากพันธะทางศีลธรรมโดยตรง การค้นพบว่าบุคคลใดมีความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคมจะเป็นตัวทำนายพฤติกรรมการเสียภาษีที่ถูกต้องตามกฎหมาย และยังมีงานวิจัยที่สอดคล้องกัน เช่น Joel et al. (2023) ที่แสดงให้เห็นว่าบุคคลที่รู้สึกรับผิดชอบต่อสังคมและมีจิตสำนึกทางศีลธรรมจะมีแนวโน้มในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีมากกว่า โดยระบุว่าผู้ที่มองว่าการเลี่ยงภาษีเป็นเรื่องผิดศีลธรรมจะมีแนวโน้มหลีกเลี่ยงภาษีน้อยลงในทางกลับกัน งานวิจัยของ Castaneda-Rodríguez (2025) การหลีกเลี่ยงภาษีเป็นเรื่องผิดจริยบรรณ แต่ถ้าประชาชนรับรู้ว่าการเลี่ยงภาษีในสังคมเป็นสิ่งแพร่หลายจะยิ่งทำให้เกิดความชอบธรรมในการเลี่ยงภาษีมากขึ้น และยังถ้าประชาชนมองว่ารัฐหรือระบบไม่ยุติธรรมจึงยอมรับการเลี่ยงภาษีได้มากขึ้น แนวคิดนี้สะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายในระดับศีลธรรมของแต่ละบุคคล และบ่งชี้ว่าการสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อสังคมจึงเป็นแนวทางที่สำคัญในการลดพฤติกรรมหลีกเลี่ยงภาษี (Owusu et al., 2020) จากผลการวิจัยดังกล่าวนำมาซึ่งการกำหนดสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

สมมติฐานที่ 4: ศีลธรรมมีอิทธิพลต่อความตั้งใจปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นอกเหนือจากเงินได้เนื่องจากการจ้างแรงงานในกลุ่มพนักงานไอที

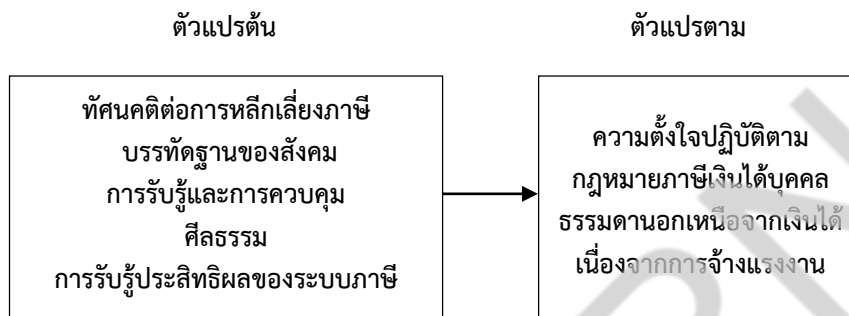
การรับรู้ประสิทธิภาพของระบบภาษี

การรับรู้เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการป้อนข้อความหรือข้อมูลเข้าสู่สมองของบุคคล ผ่านการรับรู้ บุคคลติดต่อกับสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง และการรับรู้เกิดขึ้นหลังจากมีคนสังเกตวัตถุ ดังนั้นปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อมจึงมีอิทธิพลอย่างมากต่อการรับรู้ตัวตนเอง เมื่อพิจารณาประสิทธิภาพ จะพบว่าหมายถึงความสามารถบรรลุขนาด ปริมาณ เวลา สถานที่ และคุณภาพ (Mazzola et al., 2022) ดังนั้นเมื่อพิจารณาในบริบทของการปฏิบัติตามด้านภาษี จะพบว่าหากระบบภาษีไม่มีประสิทธิภาพและไม่ได้ให้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุดเพื่อทำให้ประชาชนในฐานะผู้เสียภาษีสามารถปฏิบัติตามภาระผูกพันทางภาษีได้ง่ายขึ้น ก็จะนำไปสู่การรับรู้ที่ไม่เอื้ออำนวยต่อผู้เสียภาษี ดังนั้นเพื่อที่จะทำให้บุคคลมีระดับความเต็มใจที่จะจ่ายภาษีสูงขึ้น การใช้ระบบภาษีที่ช่วยให้ผู้เสียภาษีง่ายขึ้นและเพิ่มการรับรู้ที่ดีของผู้เสียภาษีจะกระตุ้นให้ผู้เสียภาษีเต็มใจที่จะจ่ายเงินให้กับรัฐ (Meita & Malau, 2023) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tajuddin & Eforis (2023) ยังยืนยันว่า การรับรู้ถึงประสิทธิภาพของระบบภาษีมีอิทธิพลในทางบวกและอย่างมีนัยสำคัญต่อความเต็มใจในการจ่ายภาษี โดยระบบภาษีที่มีประสิทธิภาพจะช่วยลดความรู้สึกต่อต้านของประชาชนต่อการเสียภาษี และเสริมสร้างความรู้สึกว่าการจ่ายภาษีเป็นหน้าที่ที่ควรกระทำเพื่อส่วนรวมจากผลการวิจัยดังกล่าวนำมาซึ่งการกำหนดสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

สมมติฐานที่ 5: การรับรู้ประสิทธิผลของระบบภาษีมีอิทธิพลต่อความตั้งใจปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นอกเหนือจากเงินได้เนื่องจากการจ้างแรงงานในกลุ่มพนักงานไอที

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้นำเสนอกรอบวิจัย ประกอบด้วยตัวแปรต้น 5 ปัจจัย ที่ทัศนคติต่อการหลีกเลี่ยงภาษี บรรทัดฐานของสังคม การรับรู้และการควบคุม ศีลธรรม และการรับรู้ประสิทธิผลของระบบภาษี ส่วนตัวแปรตาม 1 ปัจจัย คือ ความตั้งใจปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นอกเหนือจากเงินได้เนื่องจากการจ้างแรงงาน ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มผู้มีเงินได้ที่ถึงเกณฑ์ต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (แบบ ภ.ง.ด.90 หรือ 91) โดยเฉพาะผู้ที่มีรายได้นอกเหนือจากเงินเดือนประจำ โดยกลุ่มเป้าหมายคือพนักงานในสายไอที ซึ่งสำเร็จการศึกษาจากสาขาที่เกี่ยวข้อง เช่น วิทยาการคอมพิวเตอร์ วิศวกรรมคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือสาขาใกล้เคียง และประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นหลัก พนักงานกลุ่มนี้มีลักษณะเฉพาะทั้งในด้านทักษะความสามารถ การเรียนรู้ด้วยตนเอง และความยืดหยุ่นในการทำงาน ซึ่งส่งผลให้มีแนวโน้มสูงในการหารายได้เพิ่มเติมจากช่องทางอื่น เช่น การรับจ้างพัฒนาเว็บไซต์ แอปพลิเคชัน ให้คำปรึกษาด้านระบบ การขายของออนไลน์ การให้บริการดิจิทัล ตลอดจนการลงทุนหรือปล่อยเช่าอสังหาริมทรัพย์ (Positioningmag, 2023) โดยลักษณะของแรงงานสายนี้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจดิจิทัลในปัจจุบันที่ต้องการทักษะเฉพาะทางสูง และเอื้อให้บุคคลสามารถใช้ความสามารถด้านเทคโนโลยีไปสร้างรายได้เสริมผ่านช่องทางออนไลน์ได้สะดวก อีกทั้งยังมีการเรียนรู้เชิงลึกด้วยตนเองทั้งจากประสบการณ์ระหว่างศึกษาในระดับอุดมศึกษา และการแก้ไขปัญหาในการทำงานจริง (Lim & Lee, 2023)

งานวิจัยนี้กำหนดจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามโดยอ้างอิงสูตรของ Cochran (1953) สำหรับกรณีกลุ่มเป้าหมายไม่ทราบจำนวนแน่นอน โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ไม่เกินร้อยละ 5 ทำให้ได้จำนวนขั้นต่ำ 385 คน ทั้งนี้กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากบุคคลที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ ได้แก่ (1) เป็นพนักงานในสายงานเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) ซึ่งสำเร็จการศึกษาจากสาขาที่เกี่ยวข้อง เช่น วิทยาการคอมพิวเตอร์ วิศวกรรมคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือสาขาใกล้เคียง (2) มีรายได้ถึงเกณฑ์ที่ต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (แบบ ภ.ง.ด.90 หรือ 91) และ (3) มีรายได้นอกเหนือจากเงินเดือนประจำ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามจริง จำนวน 420 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นจากการดัดแปลงข้อคำถามจากงานวิจัยที่ผ่านมาให้เหมาะสมกับบริบทของพฤติกรรมความตั้งใจในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของพนักงานกลุ่มไอทีที่มีรายได้เสริมนอกเหนือจากเงินเดือนประจำ (เงินเดือนประจำ) แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1: คำถามคัดกรองผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ท่านเคยยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแล้วใช่หรือไม่ และ

ท่านมีรายได้นอกเหนือจากเงินเดือนประจำใช้หรือไม่ ตอนที่ 2 : ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง รายได้รวมต่อเดือน และตอนที่ 3: คำถามเกี่ยวกับตัวแปรในการวิจัย โดยวัดจาก 6 ปัจจัยหลัก ซึ่งแต่ละปัจจัยประกอบด้วยคำถามย่อยที่ดัดแปลงจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยทั้ง 6 ปัจจัยมีข้อคำถามย่อยทั้งสิ้นและนำมาจากงานวิจัยก่อนหน้านี้ ปัจจัยทัศนคติต่อการหลีกเลี่ยงภาษีมี 5 ข้อคำถาม ดัดแปลงมาจาก Owusu et al. (2020) ตัวอย่างเช่น ท่านรู้สึกว่าการเลี่ยงภาษีเป็นสิ่งไม่ดี ท่านรู้สึกว่าการเลี่ยงภาษีเป็นความคิดที่ไม่เข้าท่า ปัจจัยบรรทัดฐานของสังคมมี 4 ข้อคำถาม ดัดแปลงมาจาก Al-Rahamneh & Bidin (2022) ตัวอย่างเช่น คนรอบตัวท่านไม่เห็นด้วยกับการหลีกเลี่ยงภาษี คนรอบข้างตัวท่านจะดูถูกท่านหากท่านหลีกเลี่ยงภาษี เป็นต้น ปัจจัยการรับรู้การควบคุมมี 3 ข้อคำถาม ดัดแปลงมาจาก Al-Rahamneh & Bidin (2022) ตัวอย่างเช่น ท่านจะไม่หลีกเลี่ยงภาษีแม้ท่านจะมีเหตุผลที่ตรงรับ ท่านมีความรู้สึกอยากเลี่ยงภาษีแต่ท่านก็จะไม่ทำ เป็นต้น ปัจจัยศีลธรรมมี 4 ข้อคำถาม ดัดแปลงมาจาก Owusu et al. (2020) ตัวอย่างเช่น ท่านรู้สึกว่าการหลีกเลี่ยงภาษีเป็นการทำผิดศีลธรรม ท่านรู้สึกผิดหากท่านหลีกเลี่ยงภาษี เป็นต้น ปัจจัยการรับรู้ประสิทธิผลของระบบภาษีมี 3 ข้อคำถาม ดัดแปลงมาจาก Tajuddin & Eforis (2023) ตัวอย่างเช่น ท่านรู้สึกว่าการประเมินด้านภาษีสามารถเข้าใจได้โดยง่าย ท่านรู้สึกว่าการชำระเงินค่าภาษีปลอดภัย เป็นต้น ปัจจัยความตั้งใจปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มี 4 ข้อคำถามดัดแปลงมาจาก Tajuddin & Eforis (2023) ตัวอย่างเช่น ท่านมีความยินดีที่จะเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ท่านจัดทำเอกสารหลักฐานเพื่อประกอบการยื่นเสียภาษีอย่างถูกต้องครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด เป็นต้น โดยเครื่องมือนี้ใช้เกณฑ์การให้คะแนนมาตรวัดระดับความเห็น (Likert scale) ด้วย 5 ระดับดังนี้ (ไม่เห็นด้วยมากที่สุด = 1, ไม่เห็นด้วย = 2, เฉยๆ = 3, เห็นด้วย = 4, เห็นด้วยมากที่สุด = 5)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง ความสมบูรณ์ถูกต้องของเนื้อหาการใช้ภาษา และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง Index of item objective congruence (IOC) ซึ่งผลการตรวจสอบ พบว่า ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.84 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีความสอดคล้องสามารถนำไปใช้ได้ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มพนักงานไอที จำนวน 30 คนและนำมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แบบแอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.86 โดยค่ามากกว่า 0.7 ซึ่งเป็นค่าที่ยอมรับได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์เผยแพร่ผ่านเครือข่ายของนักวิจัยซึ่งทำงานในบริษัทที่ปรึกษาด้านไอที โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) ทั้งในรูปแบบการสุ่มแบบสะดวก (Convenience Sampling) และการสุ่มแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) ซึ่งเหมาะสมกับบริบทของกลุ่มพนักงานไอทีที่มีเครือข่ายความสัมพันธ์ในสายงานสูง ช่วยให้สามารถกระจายแบบสอบถามไปยังกลุ่มเป้าหมายที่ตรงตามเกณฑ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว โดยดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนเมษายน ถึง เดือนมิถุนายน พ.ศ.2567 ทั้งนี้ ได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามจริง จำนวน 420 คน เพื่อเพื่อการสูญเสียข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ โดยเมื่อตรวจสอบคุณภาพข้อมูลแล้ว พบว่ามีแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์จำนวน 8 ชุด จึงคัดออกจากการวิเคราะห์ เหลือแบบสอบถามที่สามารถนำมาใช้ได้จริง จำนวน 412 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง รายได้ทีนอกเหนือจากรายได้ประจำ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) คือความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)
2. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมานเพื่อทดสอบสมมุติฐานการวิจัย โดยใช้สมการถดถอย (Regression Analysis) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นพนักงานในสายไอทีและมีรายได้จากหลายแหล่ง มีพฤติกรรมปฏิบัติตามกฎหมายภาษีในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hassan et al. (2022) ที่พบว่าผู้เสียภาษีที่มีความรู้ด้านภาษีสูง และสามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก จะมีแนวโน้มปฏิบัติตามภาษีมากขึ้น เนื่องจากเข้าใจขั้นตอนและผลกระทบของการไม่ปฏิบัติตามอย่างชัดเจน โดยกลุ่มเป้าหมายในงานวิจัยชิ้นนี้ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย โดยส่วนมากมีอายุระหว่าง 41-50 ปี

และ 31-40 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และทำงานในตำแหน่งผู้จัดการไอที หรือที่ปรึกษาด้านไอที โดยส่วนมากมีรายได้รวมต่อเดือน 60,000-79,999 บาท รองลงมาคือ ตั้งแต่ 80,000 บาทขึ้นไป โดยรายได้เสริมที่พบมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัล การทำงานฟรีแลนซ์ด้านเทคโนโลยีและการปล่อยเช่าสังหาริมทรัพย์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	3.94	66.80
หญิง	137	33.20
รวม	412	100.00
อายุ		
ระหว่าง 20-30 ปี	52	12.62
ระหว่าง 31-40 ปี	134	32.50
ระหว่าง 41-50 ปี	167	40.50
50 ปี ขึ้นไป	59	14.32
รวม	412	100.00
การศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	49	11.89
ปริญญาตรี	309	75.00
สูงกว่าปริญญาตรี	54	13.11
รวม	412	100.00
ตำแหน่ง		
พนักงานไอที	33	8.00
ผู้จัดการโครงการไอที	25	6.00
หัวหน้าฝ่ายพัฒนาไอที	21	5.00
ผู้จัดการไอที	157	38.2
ที่ปรึกษาด้านไอที	141	34.30
ผู้อำนวยการฝ่ายไอที	21	5.00
อื่นๆ	14	3.50
รวม	412	100.00
รายได้		
น้อยกว่า 20,000 บาท	25	6.00
20,000-39,999 บาท	49	12.00
40,000-59,999 บาท	62	15.00
60,000-79,999 บาท	201	48.70
ตั้งแต่ 80,000 บาท	75	18.30
รวม	412	100.00
แหล่งรายได้เสริม		
การเป็นตัวแทนขาย	41	10.00
การลงทุนทั่วไป เช่น หุ้น กองทุน	50	12.20
การลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัล	150	36.40

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การสร้างคอนเทนต์ออนไลน์	41	10.00
การปล่อยเช่าสิ่งทหริมทรัพย์	100	24.20
การทำงานฟรีแลนซ์ด้านเทคโนโลยี	118	28.60
อื่นๆ	36	8.60
รวม	412	100.00

จากข้อมูลตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่ากลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 31-50 ปี และดำรงตำแหน่งในระดับผู้จัดการหรือที่ปรึกษาด้านไอที ซึ่งสะท้อนถึงลักษณะของแรงงานสายไอทีที่มีประสบการณ์ทำงานสูงและมีรายได้มั่นคง รายได้เสริมที่พบบ่อยคือการลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัลและงานฟรีแลนซ์ด้านเทคโนโลยี แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างทักษะอาชีพกับการสร้างรายได้หลายทาง ลักษณะเช่นนี้สอดคล้องกับงานของ Lim & Lee (2023) ที่อธิบายว่าพนักงานไอทีมีแนวโน้มเข้าสู่เศรษฐกิจดิจิทัลมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ซึ่งเป็นบริบทสำคัญที่อาจมีผลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี

2. ผลการวิเคราะห์แต่ละปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการเสียภาษีของบุคคลธรรมดา พบว่ากลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นพนักงานไอทีมีความตั้งใจในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในระดับสูง โดยเฉพาะในกรณีของเงินได้ประเภทอื่นตามที่กฎหมายกำหนด นอกเหนือจากเงินได้จากการจ้างแรงงาน ทั้งนี้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาพบว่า บรรทัดฐานทางสังคม เป็นปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงที่สุด ผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Belahouaoui & Attak (2024) ที่ระบุว่า บรรทัดฐานทางสังคมและการรับรู้ถึงความชอบธรรมของสถาบันมีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี โดยเมื่อบุคคลรับรู้ว่าการปฏิบัติตามกฎหมายเป็นสิ่งที่สังคมและกลุ่มวิชาชีพของตนคาดหวังและยอมรับ ก็จะมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติตามข้อกำหนดทางภาษีมากขึ้น ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	Mean	S.D.	ความหมาย
ทัศนคติต่อการหลีกเลี่ยงภาษี (X1)	3.65	0.87	สูง
บรรทัดฐานของสังคม (X2)	4.65	0.76	สูงที่สุด
การรับรู้และการควบคุม (X3)	3.25	0.72	ปานกลาง
ศีลธรรม (X4)	4.02	0.77	สูง
การรับรู้ประสิทธิผลของระบบภาษี (X5)	4.12	0.84	สูง
ความตั้งใจปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้ (Y)	3.94	0.86	สูง

จากตารางที่ 2 พบว่าปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงที่สุดคือ บรรทัดฐานของสังคมแสดงว่าผู้เสียภาษีให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามกฎหมายตามแรงกดดันและค่านิยมของสังคมอย่างมาก รองลงมาคือ การรับรู้ประสิทธิผลของระบบภาษี และทัศนคติต่อการหลีกเลี่ยงภาษี ซึ่งหมายความว่ากรมมองว่าระบบภาษีมีประสิทธิภาพและความเชื่อว่าการหลีกเลี่ยงภาษีเป็นสิ่งไม่เหมาะสม มีผลต่อความตั้งใจปฏิบัติตามกฎหมาย ในขณะที่การรับรู้ประสิทธิผลการควบคุมอยู่ในระดับปานกลาง สะท้อนว่าผู้เสียภาษีอาจมองว่ามาตรการควบคุมและการตรวจสอบยังมีข้อจำกัดบางประการ

ก่อนที่จะทำการทดสอบการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้น งานวิจัยชิ้นนี้ได้ทำการตรวจสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation) ของตัวแปรอิสระ พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละคู่ไม่มีค่าสูงเกินไป โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในช่วง 0.10 ถึง 0.55 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง และแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) ผลการตรวจสอบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าไม่เกิดการมีสหสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปรอิสระมากเกินไป หรือไม่เกิดปัญหา Multicollinearity (Miles & Shevlin, 2001) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅
ทัศนคติต่อการหลีกเลี่ยงภาษี (X ₁)	1.00				
บรรทัดฐานของสังคม (X ₂)	0.55	1.00			
การรับรู้และการควบคุม (X ₃)	0.25	0.20	1.00		
ศีลธรรม (X ₄)	0.50	0.45	0.30	1.00	
การรับรู้ประสิทธิผลของระบบภาษี (X ₅)	0.20	0.15	0.10	0.25	1.00

หลังจากนั้นงานวิจัยชิ้นนี้จึงได้ทดสอบการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้น ผลจากการวิเคราะห์พบว่าในบรรดาปัจจัยอิสระทั้ง 5 ปัจจัย มี 3 ปัจจัยที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อความตั้งใจในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี ได้แก่ บรรทัดฐานของสังคม ซึ่งมีอิทธิพลสูงสุด รองลงมาคือ ศีลธรรม และ ทัศนคติต่อการหลีกเลี่ยงภาษี โดยที่ปัจจัยทั้ง 3 ตัวนี้มีอิทธิพลเชิงบวกต่อตัวแปรตามแต่มีค่าน้อยมาก (S.E. = 0.07, 0.06 และ 0.05 ตามลำดับ) ซึ่งบ่งชี้ว่ามีอิทธิพลในระดับต่ำมากต่อการพยากรณ์ตัวแปรตาม ในส่วนของปัจจัยที่ไม่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญได้แก่ ปัจจัยการรับรู้และการควบคุม และปัจจัยการรับรู้ประสิทธิผลของระบบภาษี ตามตารางที่ 4 ซึ่งตารางแสดงให้เห็นว่า ค่า F = 47.05 ค่า Sig = 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 แสดงว่ามีตัวแปรอิสระอย่างน้อยหนึ่งตัวมีผลต่อความตั้งใจปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเนื่องจากเงินได้บุคคลธรรมดา โดยค่า Adjusted R² = 0.72 ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายความตั้งใจปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้ที่ไม่ใช่จากการจ้างแรงงานโดยรวมได้ร้อยละ 71.80 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้น (Multiple Linear Regression) ในรูปแบบของการวิเคราะห์ความถดถอย Model เชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

Model	B	Beta	S.E.	t	Sig	ความหมาย
ค่าคงที่ (Constant)	0.96		0.31	3.12	0.00**	
ทัศนคติต่อการหลีกเลี่ยงภาษี (X ₁)	0.19	0.21	0.05	4.08	0.00**	ยอมรับ
บรรทัดฐานของสังคม (X ₂)	0.41	0.32	0.07	6.32	0.00**	ยอมรับ
การรับรู้และการควบคุม (X ₃)	0.01	0.01	0.06	0.12	0.91	ปฏิเสธ
ศีลธรรม (X ₄)	0.32	0.30	0.06	5.28	0.00**	ยอมรับ
การรับรู้ประสิทธิผลของระบบภาษี (X ₅)	0.02	0.01	0.06	0.26	0.79	ปฏิเสธ
ตัวแปรตามคือ ความตั้งใจปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเนื่องจากเงินได้บุคคลธรรมดา						

Adjusted R² = 0.72 ; F = 47.06 ; Sig = 0.00**

จากตารางที่ 4 พบว่าความตั้งใจปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเนื่องจากเงินได้บุคคลธรรมดา มีผลมาจากปัจจัยบรรทัดฐานของสังคมมากที่สุดซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Al-Rahamneh & Bidin (2022) ที่ระบุว่า แรงกดดันทางสังคมและความคาดหวังจากบุคคลรอบข้างมีผลต่อพฤติกรรมกรปฏิบัติตามภาษี ในวัฒนธรรมไทย ซึ่งให้ความสำคัญกับความสามัคคีและการรักษาหน้าตาทางสังคม การปฏิบัติตามกฎหมายภาษีจึงถูกมองว่าเป็นการรักษาภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาของผู้อื่น สำหรับพนักงานสายไอทีที่มักทำงานเป็นทีมและมีการสื่อสารกับเพื่อนร่วมงานอย่างต่อเนื่อง บรรทัดฐานของกลุ่มจึงมีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมกรปฏิบัติตามภาษี ในส่วนของปัจจัยศีลธรรม และปัจจัยทัศนคติต่อการหลีกเลี่ยงภาษีก็เป็นอีกสองปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้ที่ไม่ใช่จากการจ้างแรงงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Prastika & Trisnarningsih (2023) ที่ชี้ว่าผู้ที่มีทัศนคติเชิงลบต่อการหลีกเลี่ยงภาษีจะมีแนวโน้มปฏิบัติตามกฎหมายภาษีมากขึ้น อีกทั้งเมื่อพิจารณาจากกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามของงานวิจัยนี้ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเจนเนอเรชั่นเอ็กซ์ซึ่งมีอายุระหว่าง 41-50 ปี มักมีประสบการณ์การทำงานที่ยาวนานและมีความมั่นคงทางการเงิน ลักษณะของ Gen X คือความเป็นอิสระ มีความรับผิดชอบ และให้ความสำคัญกับความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน (Work-life Balance) (Rattanapon et al., 2023) ซึ่งส่งผลให้พวกเขามีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี เนื่องจากมองว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองที่ดีและเป็นการสนับสนุนสังคมโดยรวม ในส่วนของศีลธรรมงานวิจัยของ Joel et al. (2023) ยืนยันว่า

ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีมีผลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตามภาษี ในบริบทงานวิจัยชิ้นนี้คือวัฒนธรรมไทยซึ่งเน้นคุณธรรมและจริยธรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีจึงถูกมองว่าเป็นการแสดงออกถึงความมีศีลธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม

แม้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของ Ajzen (1991) จะเสนอว่าการรับรู้ถึงความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมมีอิทธิพลต่อความตั้งใจของบุคคลในการกระทำพฤติกรรมใดๆ แต่ผลการศึกษานี้ไม่พบความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญระหว่างปัจจัยดังกล่าวกับความตั้งใจปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นอกเหนือจากเงินได้จากการจ้างแรงงาน ซึ่งอาจจะทอนบริบทเฉพาะของพนักงานสายไอทีในประเทศไทย โดยเฉพาะกลุ่มเจนเนอเรชันเอ็กซ์ ที่มักมีประสบการณ์การทำงานยาวนาน มีความมั่นใจสูงในทักษะการบริหารจัดการภาษีของตนเอง และมีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูล เครื่องมือ หรือแพลตฟอร์มดิจิทัลต่างๆ ที่ช่วยให้การจัดการภาษีเป็นเรื่องไม่ซับซ้อนและไม่ท้าทายสำหรับพวกเขา การรับรู้ว่าสามารถจัดการได้อยู่แล้ว อาจลดความสำคัญของปัจจัยด้านการควบคุมในกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Al-Rahamneh & Bidin (2022) ที่ชี้ว่าผู้ที่มีความสามารถสูงทางเทคนิคไม่จำเป็นต้องมีเจตนาปฏิบัติตามภาษีมากขึ้น และงานของ Prastika & Trisnangsih (2023) ที่พบว่าความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมไม่มีผลต่อความตั้งใจในกลุ่มผู้เสียภาษีบางกลุ่ม ทั้งนี้ยังสัมพันธ์กับผลการศึกษาก่อนหน้านี้ที่พบว่า การรับรู้ประสิทธิภาพของระบบภาษีที่ไม่มีอิทธิพลเชิงนัยสำคัญต่อพฤติกรรมการเสียภาษี ซึ่งอาจเกิดจากพนักงานกลุ่มนี้มีความชำนาญในการใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์อยู่แล้ว จึงไม่รู้สึกว่าการปฏิบัติที่ดีหรือไม่ดีจะเป็นปัจจัยชี้ขาดในการตัดสินใจ โดยเฉพาะในกลุ่มพนักงานไอทีที่มีความสามารถสูงในการใช้เทคโนโลยี ดังที่ Taing & Chang (2021) พบว่าการรับรู้ต่อระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์จะมีผลต่อเมื่อผู้ใช้งานไม่มั่นใจหรือไม่มีความรู้ แต่ในกลุ่มที่เชี่ยวชาญกลับไม่พบผลดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาพฤติกรรมการเสียภาษีของพนักงานกลุ่มไอทีที่มีรายได้จากแหล่งอื่นนอกเหนือจากเงินได้พบว่า กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามมีพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีโดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะการยื่นแบบแสดงรายการภาษีภายในเวลาที่กำหนด และการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานประกอบได้ครบถ้วน แสดงถึงความรับผิดชอบและวินัยทางภาษีในกลุ่มแรงงานที่มีรายได้มั่นคงและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการภาษี
2. ผลการศึกษาวเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นอกเหนือจากภาษีเงินได้จากการจ้างแรงงาน ปัจจัยด้านบรรทัดฐานของสังคม ศีลธรรม และทัศนคติต่อการหลีกเลี่ยงภาษี ซึ่งมีผลต่อความตั้งใจปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติตามภาษีในกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามนี้ขับเคลื่อนด้วยแรงจูงใจภายในและแรงกดดันทางสังคมมากกว่าปัจจัยภายนอก ขณะเดียวกัน ขณะที่การรับรู้และการควบคุมพฤติกรรม และการรับรู้ประสิทธิภาพของระบบภาษีไม่มีผลต่อความตั้งใจปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งสะท้อนบริบทของกลุ่มพนักงานไอทีที่มีความสามารถในการจัดการภาษีอยู่แล้ว และไม่มองว่าการปฏิบัติตามภาษีเป็นภาระ หรือไม่มองว่าระบบหรือข้อจำกัดเชิงเทคนิคเป็นอุปสรรค

ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

1. งานวิจัยนี้ขยายองค์ความรู้ด้านพฤติกรรมผู้เสียภาษีในกลุ่มแรงงานยุคดิจิทัล โดยเฉพาะผู้ที่มีรายได้หลายทาง ซึ่งเป็นกลุ่มที่มักถูกมองข้ามในเชิงนโยบาย นอกจากนี้ยังประยุกต์ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนร่วมกับมิติศีลธรรมและบรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งช่วยเสริมมุมมองจิตวิทยาสังคมเข้ากับพฤติกรรมการเงิน
2. การวิจัยช่วยเสริมสร้างความเข้าใจใหม่ในด้านพฤติกรรมผู้เสียภาษี โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีศักยภาพในการเข้าถึงเทคโนโลยีและบริหารจัดการรายได้ได้อย่างอิสระ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานภาครัฐสามารถนำผลวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบการสื่อสารกับผู้เสียภาษีในกลุ่มวิชาชีพเฉพาะ เช่น พนักงานไอที โดยเน้นการส่งเสริมภาพลักษณ์ของพลเมืองดี ที่ปฏิบัติตามกฎหมายภาษี เพื่อกระตุ้นแรงจูงใจทางสังคม
2. สามารถใช้ผลการวิจัยเพื่อพัฒนาแคมเปญหรือสื่อสาธารณะ ที่เน้นคุณค่าทางศีลธรรม ความโปร่งใส และบทบาทของภาษีต่อสวัสดิการของส่วนรวม ซึ่งจะช่วยเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมของผู้เสียภาษี

3. ภาคเอกชน เช่น บริษัทด้านบัญชีหรือที่ปรึกษาทางการเงิน สามารถนำข้อมูลเชิงพฤติกรรมเหล่านี้ไปออกแบบบริการให้คำแนะนำด้านภาษีที่เหมาะสมกับไลฟ์สไตล์ของผู้มีรายได้หลายทาง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายขอบเขตของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามไปยังผู้มีรายได้จากอาชีพอื่นๆ เช่น อาชีพอิสระ นักสร้างสรรค์คอนเทนต์ หรือผู้ประกอบการรายย่อย เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางภาษีระหว่างกลุ่มอาชีพ
2. ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่นๆ เช่น ปัจจัยด้านความไว้วางใจต่อรัฐ ปัจจัยด้านความโปร่งใสของการใช้ภาษีของภาครัฐ เป็นต้น ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะส่งผลต่อความเต็มใจในการเสียภาษีและสามารถเข้าใจกลุ่มเป้าหมายได้มากขึ้น
3. การศึกษาครั้งต่อไปอาจใช้วิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods) โดยผนวกการสัมภาษณ์เชิงลึกเข้ากับแบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ข้อจำกัดการวิจัย

1. งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นพนักงานในสายไอทีเท่านั้น ทำให้ผลการวิจัยอาจไม่สามารถอธิบายหรือสรุปอ้างอิงไปยังเป้าหมายในอาชีพอื่นที่มีลักษณะรายได้และพฤติกรรมการเสียภาษีแตกต่างกันได้อย่างครอบคลุม
2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษามุ่งเน้นเฉพาะปัจจัยด้านทัศนคติ บรรทัดฐาน และศีลธรรมเท่านั้น จึงอาจยังไม่ครอบคลุมปัจจัยอื่นที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจปฏิบัติตามกฎหมายภาษี เช่น ปัจจัยด้านนโยบายรัฐ สภาพเศรษฐกิจ หรือแรงจูงใจทางการเงิน

References

- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179-211. [https://doi.org/10.1016/0749-5978\(91\)90020-T](https://doi.org/10.1016/0749-5978(91)90020-T)
- Al-Rahamneh, N. & Bidin, Z. (2022). The effect of tax fairness, peer influence, and moral obligation on sales tax evasion among Jordanian SMEs. *Journal of Risk and Financial Management*, 15(9), 1-15. <https://doi.org/10.3390/jrfm15090407>
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Prentice-Hall.
- Belahouaoui, R. & Attak, E. (2024). Analysis of tax compliance behavior of family businesses: combining social and psychology norms and legitimacy determinants. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 44(7/8), 672-688. <https://doi.org/10.1108/IJSSP-12-2023-0314>
- Cahyonowati, N., Ratmono, D. & Juliarto, A. (2022). The moderating role of social norms on tax compliance model: A laboratory experimental evidence in Indonesia. *Contemporary Economics*, 16(4), 410-423 <https://doi.org/10.5709/ce.1897-9254.491>
- Castaneda-Rodríguez, V. (2025). Association between tax morale and the perceptions around tax compliance: an empirical study for Latin America. *International Review of Economics*, 72(2), 1-16. <https://doi.org/10.1007/s12232-025-00487-w>
- Cochran, W. G. (1953). *Sampling techniques*. John Wiley & Sons.
- Harinurdin, E., Safitri, K. & Kountur, R. (2024). Applying the theory of planned behavior in examining the intention to improve corporate tax compliance through compensation and counterproductive work behavior. *SAGE Open*, 14(4), 1-15. <https://doi.org/10.1177/21582440241305624>
- Hassan, N., Palil, M., Ramli, R. & Maelah, R. (2022). Enhancing tax compliance in Malaysia: Does tax learning and education matter?. *International Business Education Journal*, 15(1), 18-29. <https://doi.org/10.37134/ibej.vol15.1.2.2022>
- Joel, I., Wisdom, E. & Bolouimbelemoere, K. (2023). Influence of tax morality and tax culture on tax compliance. *International Journal of Accounting, Management, Economics and Social Sciences*, 1(5), 500-509. <https://doi.org/10.61990/ijamesc.v1i5.92>

- Kurniawan, D. (2020). The influence of tax education during higher education on tax knowledge and its effect on personal tax compliance. *Journal of Indonesian Economy and Business*, 35(1), 57-72. <https://doi.org/10.22146/jieb.54292>
- Lim, C. & Lee, C. (2023). Digital work and the rise of multi-income IT professionals: A qualitative study on skills, autonomy and learning in the gig economy. *Journal of Digital Economy and Work*, 15(1), 22-37. <https://doi.org/10.1016/j.jdework.2023.100052>
- Mazzola, C., Rea, F. & Sciutti, A. (2022). Shared perception is different from individual perception: a new look on context dependency. *IEEE Transactions on Cognitive and Developmental Systems*, 15(3), 1020-1032. <https://doi.org/10.1109/tcds.2022.3185100>
- Meita, F., & Malau, M. (2023). Effects of digital transformation, tax policy, company characteristics and perceptions of tax system effectiveness on business entity tax compliance before and during the covid-19 pandemic moderated by tax socialization. *Journal of Business Social and Technology*, 4(1), 75-86. <https://doi.org/10.59261/jbt.v4i1.118>
- Miles, J. & Shevlin, M. (2001). Applying regression and correlation: A guide for students and researchers. Sage.
- Money Buffalo. (2024). *How many Thai people actually pay taxes?*. Retrieved August 2025, from <https://www.moneybuffalo.in.th/stock/how-many-thai-people-pay-taxes>
- Muller, J., Acevedo-Duque, A., Muller, S., Kalia, P. & Mehmood, K. (2021). Predictive sustainability model based on the theory of planned behavior incorporating ecological conscience and moral obligation. *Sustainability*, 13(8), 4248. <https://doi.org/10.3390/su13084248>
- Nilphan, R. (2020). *A Study of Factors Affecting the Intentions to Pay Local Maintenance Tax Among Citizens in Sadawa Subdistrict, Yarang District, Pattani Province*. Pattani Province, Prince of Songkla University. Retrieved January 2025, from <https://kb.psu.ac.th/psukb/bitstream/2016/17206/4/6110521539.pdf>
- Owusu, G. M. Y., Ackah, I. & Vitor, D. (2020). Determinants of tax compliance in Africa: A cross-country analysis. *International Journal of Public Administration*, 43(10), 850-860. <https://doi.org/10.1080/01900692.2019.1645694>
- Ozili, P. (2020). Tax evasion and financial instability. *Journal of Financial Crime*, 27(2), 531-539. <https://doi.org/10.1108/jfc-04-2019-0051>
- Positioningmag. (2023). *Why are IT careers lucrative and often come with side income?*. Retrieved March 2025, from <https://positioningmag.com/1389904>
- Post Today. (2024). *Renting out property: What rental taxes are involved?*. Retrieved December 2024, from <https://www.posttoday.com/columnist/696735>
- Prastika, A. & Trisnansih, S. (2023). The influence of attitudes, subjective norm, and behavior control on individual taxpayer compliance with moral obligations as moderation. *East Asian Journal of Multi disciplinary Research*, 2(6), 2473-2486 <https://doi.org/10.55927/eajmr.v2i6.4461>
- Public Debt Management Office. (2024). *Summary of Public Debt Status as of the End of September 2024*. Retrieved February 2025, from <https://www.pdmo.go.th/th>
- Raharjo, K., Afrianty, T. W. & Prakasa, Y. (2024). Digital literacy and business transformation: social-cognitive learning perspectives in small business enterprises. *Cogent Business & Management*, 11(1), 2376282. <https://doi.org/10.1080/23311975.2024.2376282>
- Rattanapon, K., Jorissen, A., Jones, K. & Ketkaew, C. (2023). An analysis of multigenerational issues of Generation X and Y employees in small- and medium-sized enterprises in Thailand: The moderation effect of age groups on person-environment fit and turnover intention. *Behavioral Sciences*, 13(6), 1-23. <https://doi.org/10.3390/bs13060489>

- Sale, M., Muharremi, O. & Hoxhaj, M. (2021). Albanian individual taxpayers perceptions and determinants on ethical behavior regarding tax compliance. *Business Ethics and Leadership*, 5(1), 66-80. [https://doi.org/10.21272/bel.5\(1\).66-80.2021](https://doi.org/10.21272/bel.5(1).66-80.2021)
- Scarpa, F. & Signori, S., (2023). Understanding corporate tax responsibility: a systematic literature review. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*, 14(7), 179-201. <https://doi.org/10.1108/sampj-04-2022-0200>
- Schunk, D. H. (2012). *Learning theories: An educational perspective* (6th ed.). Pearson.
- Siam Commercial Bank. (2023). *Prizes and Taxation: What the Law Never Says (But We Should Know)*. Retrieved December 2024, from <https://www.scb.co.th/th/personal-banking/stories/tips-for-you/prize-tax.html>
- Sutrisno, S. & Muh, N. (2020). The effect of culture, social norms, and religiosity on tax evasion. *Journal of Accounting and Strategic Finance*, 3(1), 30-43. <https://doi.org/10.33005/jasf.v3i1.56>
- Taing, H. & Chang, Y. (2021). Determinants of tax compliance intention: Focus on the theory of planned behavior. *International journal of public administration*, 44(1), 62-73. <https://doi.org/10.3390/economies10020030>
- Tajuddin, N. & Eforis, M. (2023). The impact of tax system effectiveness on taxpayers' willingness to comply: Evidence from Malaysia. *International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Sciences*, 13(1), 51-65. <https://doi.org/10.6007/IJARAFMS/v13-i1/12377>
- The Revenue Department. (2022). Annual report 2022. Retrieved August 2024, from https://www.rd.go.th/fileadmin/download/annual_report/annual_report65.pdf
- The Revenue Department. (2025). *Personal Income Tax*. Retrieved February 2025, from <https://www.rd.go.th/562.html>